

УДК 81-139

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Мазур Ю.Я., Полянчук Н.С.

Хмельницький національний університет

У статті досліджено особливості формування англомовної компетенції в говорінні учнів старших класів загальноосвітньої школи засобами інтерактивних технологій. Статтю присвячено характеристиці, аналізу та порівнянню інтерактивних технологій навчання для учнів старших класів. Особливу увагу приділено визначенню ефективних методів інтерактивного навчання англійської мови у старшій школі. З'ясовано, що під час проведення виховних заходів інтерактивна діяльність учнів передбачає організацію та розвиток діалогового спілкування, яке приводить до взаєморозуміння, взаємодії, до спільного вирішення завдань.

Ключові слова: англійська мова, інтерактивне навчання, компетентність, інтерактивні технології, інтерактивні методи.

Постановка проблеми. У зв'язку із виходом України на європейський та світовий простори статус англійської мови в Україні постійно зростає. Розширення економічних, політичних, культурних зв'язків між країнами, розвиток міжнародної комунікації та міждержавна інтеграція сприяють підвищенню статусу іноземної мови. У зв'язку з цим іноземну мову потрібно розглядати як важливий засіб міжкультурного спілкування. Іноземна мова сприяє вербальному порозумінню громадян різних країн, дозволяє вільно орієнтуватись і комфортно почуватись у країні, мова якої вивчається. Саме такі фактори підвищують роль гуманітарної освіти. Англійська мова найкраще засвоюється тоді, коли учням пропонується індивідуальна методична увага й участь, які ґрунтуються на аналізі особистісних навчальних потреб, що сприяють використанню мови. Так як основною метою навчання англійської мови є формування в учнів комунікативної компетенції, розвиток умінь використовувати англійську мову у діалозі, варто виділити використання інтерактивних методів, як приклад сучасного методу навчання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тема формування англомовної компетенції в говорінні учнів старших класів загальноосвітньої школи засобами інтерактивних технологій досліджувалась у працях вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: А.Л. Бердичевський, Н.Ф. Бориско, Л.П. Голованчук, А.Й. Гордєєва, В.А. Маслова, В.В. Сафонова, С.Г. Тер-Мінасова, О. Пометун, Г. Коберник, О. Коберник, І. Верещакін, Г. Рогова, А. Рівін, Т. Хатчінсон, Р. Олрайт. Варто відмітити також, що у працях зазначених вище науковців тема англомовної компетенції в говорінні учнів старших класів не достатньо розкрито й вимагає подальшого опрацювання.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Структура сучасного уроку англійської мови має відповідати інноваційним підходам у методиці: запитам учнів старших класів загальноосвітньої школи, їх прагненню до пізнання, спілкування, різноманітної продуктивної діяльності. Але недостатня увага приділяється аналізу комунікативного матеріалу, а зокрема засобам інтерактивних технологій, що формують англомовну компетенцію в говорінні учнів старших класів загальноосвітньої школи.

Мета статті полягає в обґрунтуванні методики формування англомовної компетенції в говорінні учнів старших класів загальноосвітньої школи.

Виклад основного матеріалу. У сучасному навчальному процесі вивчення англійської мови, велику увагу приділяють інтерактивним методам. Учні починають користуватися мовою, коли їхня увага зосереджується на передачі та отриманні інформації, що є цікавою як для розмовляючого, так і для слухача в ситуації, яка є важливою для обох.

Слово «інтерактив» (пер. з англійської «inter» – взаємний, «act» – діяти) означає взаємодіяти. «Інтерактивне навчання» можна визначити як взаємодію викладача та учня в процесі спілкування та навчання з метою вирішення комунікативних завдань. Учні можуть збагатити свій словниковий запас, працюючи з аутентичним мовним матеріалом, слухаючи або читаючи, або навіть від своїх однокласників у різноманітних дискусіях, інсценуваннях, спільних завданнях з розв'язування проблем [3, с. 8].

Важливий внесок у розробку та впровадження інтерактивних методів зробили вчені ще на початку 90-х років – Р. Арнольд, І. Вейдинг, А. Шелтен, І. Швейтцер. Аналіз наукових джерел з досліджуваного питання свідчить про те, що головна увага приділяється взаємодії учасників інтерактивного спілкування. Проблема застосування в навчальному процесі інтерактивних методик присвячені роботі О. Пометун, Л. Пироженко, Г. Сиротенко.

Технологія навчальної діяльності у парах була вперше запропонована А. Рівінім ще 1911 року, проте лише в 90-ті рр. поступово набуває популярності. Було доведено, що діяльність учнів стає ефективною, максимально результативною і в той же час надає час вчителю для контролю і корегування [5, с. 53].

Враховуючи психологічні особливості розвитку учня, визначимо доцільність застосування інтерактивних методів у відповідній віковій категорії, а саме для учнів старшої школи.

У підлітків з'являється спостереження за своїми діями, поведінкою, переживаннями, думками, збільшується довільність пам'яті та продуктивність логічного запам'ятовування, удосконалюються засоби запам'ятовування, учні намагаються оволодіти своєю пам'яттю, керува-

ти нею, збільшувати її продуктивність, розробляють раціональні прийоми запам'ятовування. Зростає обсяг, ступінь зосередженості та швидкість переключення уваги, але збільшується і її вибірковість, залежність від спрямованості інтересів. Така суперечність зумовлює неспроможність концентруватися на чомусь одному, тому майже постійно проявляється неуважність. Відбувається перехід до вищих рівнів абстрактного та узагальнюючого мислення [1, с. 56].

Інтерактивні технології можна використовувати на різних етапах уроку в залежності від його типу, рівня підготовленості учнів, їх кількості у класі. Необхідно зауважити, що урок не повинен бути перевантаженим інтерактивною роботою (1-2 методи за урок). Важливо поєднувати новітні технології з іншими методами роботи – самостійним пошуком, традиційними методами.

Щоб уникнути труднощів, які виникають під час застосування інтерактивних технологій, слід пам'ятати наступне:

- елементи інтерактивних технологій варто вводити в практику роботи поступово, враховуючи вікові особливості учнів, адже ці технології передбачають зміни звичайного ходу уроку;
- підготовка до уроків за інтерактивними технологіями потребує від учителя й учнів значної кількості часу;
- інтерактивні технології не повинні стати самоціллю – вони мають бути засобом для створення комфортної атмосфери, яка дасть змогу реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні.

Інтерактивні методи – форма навчання, у процесі якого учні і вчитель перебувають в режимі бесіди, діалогу між собою. Це співпраця, взаємонавчання: вчитель – учень, учень – учень. При цьому вчитель і учень – рівноправні, рівнозначні суб'єкти навчання. Інтерактивна взаємодія виключає домінування одного учасника навчального процесу над іншим, однієї думки над іншою. Під час такого спілкування учні вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, ухвалювати обґрунтовані рішення. Інтерактивні методи орієнтовані на ширшу взаємодію учнів не тільки з учителем, а й одне з одним, на домінування активності учнів у процесі навчання. Роль учителя на інтерактивних заняттях зводиться до спрямування діяльності учнів на досягнення цілей заняття.

Мовленнєва компетенція є однією з провідних складових характеристик особистості, що формується в процесі її розвитку. Мовленнєву компетентність тлумачимо як уміння говорити, слухати, читати і писати, тобто вміння, пов'язані з мовленнєвою діяльністю, з побудовою монологічних і діалогічних висловлювань у конкретній ситуації, відповідно до рівнів мовної компетентності учасників спілкування [5, с. 63].

Виділяється чотири види мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання, говоріння, письмо, які передбачають уміння здійснювати усне спілкування, розуміти на слух основний зміст автентичних текстів, читати й розуміти тексти різних жанрів і видів, передавати письмово необхідну інформацію.

Навчити учнів спілкування іноземною мовою можна тільки в умовах, які максимально наближені до реального іншомовного спілкування, ось

чому на перший план виступає комунікативний підхід до навчання.

Використання таких методів, як «Ротаційні трійки», «Два – чотири – всі разом», «Робота в малих групах», «Акваріум», «Ток-Шоу», «Обери позицію», «Зміни позицію», «Дебати» — сприяє розвитку комунікативних здібностей, самосвідомості, рефлексії, інтелекту та мислення, уміння ефективно використовувати свої психофізіологічні особливості під час соціальної взаємодії.

Наприклад, метод «Два – чотири – всі разом» розвиває в учнів одночасно різні сфери мислення і спілкування. Метод «Обери позицію» допомагає старшокласникам самостійно обґрунтовувати обрану позицію щодо вирішення актуальної проблеми й під час дискусії визначити, яка з них є правильною. Метод «Акваріум» є ефективним методом вести дискусію. Метою роботи методу «Ток-Шоу» є отримання навичок публічного виступу. Інтерактивна технологія «Ротаційні трійки» сприяє активному ґрунтовному аналізу й обговоренню нового матеріалу з метою його осмислення та засвоєння. Метод «Робота в малих групах» варто використовувати для вирішення складних проблем, що потребують колективного розуму. Метод «Зміни позицію» дозволяє зайняти позицію іншої людини і розвиває навички аргументації, активного слухання. Метод «Дебати» – це інтелектуальна гра для старшокласників, представляє особливу форму дискусії в якій захищають свою думку.

Інтерактивна діяльність учнів під час проведення виховних заходів передбачає організацію та розвиток діалогового спілкування, яке приводить до взаєморозуміння, взаємодії, до спільного вирішення загальних, але значущих для кожного учасника завдань [4, с. 2-6].

Інтерактивні методи є ефективними методами, як всередині групи, так і за її межами. Хоча роль вчителя в ході інтерактивних занять є другорядною, проте слід звернути увагу на процес підготовки та розподілення ролей для аудиторії.

Інтерактивна взаємодія характеризується високим показником інтенсивності спілкування учасників, їх прямою комунікацією, зміною використаних прийомів та форм спілкування, що допомагає урізноманітнити сприйняття інформації, тим самим, покращуючи її засвоєння [5, с. 35-37].

Основними складовими ефективності заняття є ґрунтовні теоретичні знання учнів, ретельне планування заняття та творчий підхід вчителя. Крім того, обов'язковим аспектом є обговорення заданих викладачем ситуацій, самостійний або груповий пошук рішень, формування відповідей [2, с. 7-11].

Висновки. Таким чином, у процесі дослідження були визначені основні інтерактивні методи навчання, що доцільно застосовувати при проведенні уроків англійської мови у старшій школі. Обґрунтовано, що вміло підібрані інтерактивні методи мотивують учнів до навчання, сприяють виникненню в них інтересу до знань, пізнанню чогось нового; дають змогу залучити до роботи весь клас; формують навички колективної співпраці, продуктивної взаємодії, ведення дискусії та обговорення.

Можна зробити висновок, що впровадження інтерактивних технологій вносить у звичну систему вивчення англійської мови привабливу для

учнів новизну, змінюються уставлені кордони предметного викладання, а найголовніше – досягнення освітніх стандартів відбувається більш інтенсивно і цілісно. Впровадженні інтерактивні

методи навчання у освітню програму стали популярними і серед учнів, і серед вчителів, а в кінцевому результаті підвищується рівень засвоєння матеріалу учнями.

Список літератури:

1. Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія. [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О.Г. Видра. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 112 с. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/12810419/psihologiya/psihologiya_pidlitkovogo_viku.
2. Крамаренко С.Г. Інтерактивні техніки навчання, як засіб розвитку творчого потенціалу учнів / С.Г. Крамаренко // Відкритий урок. – 2002. – № 5-6. – С. 7-10.
3. Коваленко О.П. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти / О.П. Коваленко // Іноземні мови в навчальних закладах. – Педагогічна преса, 2003. – С. 4-10.
4. Пометун О.М. Як оцінити діяльність учнів на інтерактивному уроці / О.М. Пометун // Доба. – 2002. – № 2. – С. 2-6.
5. Пометун О.М., Пироженко Л.С. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О.М. Пометун, Л.С. Пироженко. – К., 2004. – 192 с.

Мазур Ю.Я., Полянчук Н.С.

Хмельницький національний університет

ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ФОРМИРОВАНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧЕНИКОВ СТАРШИХ КЛАССОВ

Аннотация

В статье исследованы особенности формирования англоязычной компетенции в говорении учеников старших классов общеобразовательной школы средствами интерактивных технологий. Статья посвящена характеристике, анализу и сравнению интерактивных технологий обучения для учащихся старших классов. Особое внимание уделено определению эффективных методов интерактивного обучения английскому языку в старшей школе. Установлено, что при проведении воспитательных мероприятий интерактивная деятельность учащихся предполагает организацию и развитие диалогового общения, которое приводит к взаимопониманию, взаимодействию, к совместному решению задач. **Ключевые слова:** английский язык, интерактивное обучение, компетентность, интерактивные технологии, интерактивные методы.

Mazur Yu.Ya., Polianchuk N.S.

Khmelnytsky National University

INTERACTIVE METHODS OF FORMING THE ENGLISH COMPETENCE OF HIGH SCHOOL STUDENTS

Summary

In the article the peculiarities of formation of English competence in speaking of high school students by means of interactive technologies are explored. The article is devoted to the characterization, analysis and comparison of interactive learning technologies for high school students. Particular attention is given to the effective methods of interactive learning English in high school. It was found that during the educational activities of students interactive activity involves organizing and developing dialogue communication, which leads to mutual understanding, cooperation, the joint solution of problems.

Keywords: English language, interactive learning, competence, interactive technologies, interactive methods.